

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Національного технічного університету

«Дніпровська політехніка»

Олександр АЗЮКОВСЬКИЙ

Handwritten signature of Olexandr Azukovskiy

Handwritten initials

2026 р.

ВИСНОВОК

**Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Сокурєнко Світлани Анатоліївни на тему «Вдосконалення
системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників в
організаціях з урахуванням психосоціальних ризиків», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії з галузі знань 26 Цивільна безпека за
спеціальністю 263 Цивільна безпека**

Витяг

з протоколу № 12 засідання кафедри охорони праці та цивільної безпеки
від «09» квітня 2026 року

Присутні: *головуючий* на засіданні д.т.н. професор, завідувач кафедри охорони праці та цивільної безпеки Голінько В.І.; *присутні:* професор кафедри охорони праці та цивільної безпеки Чеберячко С.І., д.т.н. професор кафедри охорони праці та цивільної безпеки Чеберячко Ю.І., д.т.н., професор кафедри екології та технології захисту навколишнього середовища Ковров О.С., д.т.н., професор кафедри охорони праці та цивільної безпеки Яворська О.О., д.т.н., професор кафедри гірничої інженерії та освіти Дичковський Р.О., д.т.н., професор кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища Колесник В.Є., д.н.держ. управ., професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Чикаренко І.А., докт. філос., доцент кафедри філософії і педагогіки Сахарова К.О. к.т.н., доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Радчук Д.І., к.т.н., доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Столбченко О.В., к.т.н., доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Савельєв Д.В., к.т.н., доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Іконніков М.Ю., к.т.н., доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Лісовицька, к.п.н., доцент кафедри філософії і педагогіки Пазиніч Ю.М., к.т.н., доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Муха О.А., к.пед.н., завідувач кафедри філософії та психології Нестерова О.Ю., асистент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Кравченко Б.Д., докт. філос., доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Лантух Д.О., докт. філос., доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Барабанов С.С., асистент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Терещук О.В.,

Серед присутніх 7 докторів технічних наук, 1 доктор наук з державного управління, 6 кандидатів технічних наук, 1 кандидат політичних наук та 2 доктори філософії за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», а також 1 доктор філософії з державного управління, всі *фахівці зі спеціальності, з якої виконувалась дисертація* та 1 доктор технічних наук з гірничої інженерії; 1 –

доктор наук з державного управління; 1 кандидат політичних наук *фахівець з психології конфліктів*, 1 кандидат педагогічних наук.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри охорони праці та цивільної безпеки Інституту природокористування НТУ «Дніпровська політехніка» Сокурєнко Світлани Анатоліївни на тему «Вдосконалення системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників в організаціях з урахуванням психосоціальних ризиків», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека».

Науковий керівник – доктор технічних наук, професор кафедри охорони праці та цивільної безпеки НТУ «Дніпровська політехніка» Чеберячко Сергій Іванович, фахівець у сфері оцінювання професійних ризиків та культури безпеки праці, має відповідні публікації у міжнародних наукометричних базах (Scopus), індекс Хірша складає 11.

Дисертація виконувалась на кафедрі охорони праці та цивільної безпеки НТУ «Дніпровська політехніка», з урахуванням новітніх підходів до формування культури безпеки праці, зокрема соціально-психологічних аспектів впливу на рівень дотримання вимог охорони праці, мотивацію та самоусвідомлення працівників.

Практична реалізація результатів дослідження здійснювалась на підприємстві ТОВ «Нафтогаз України», де були проведені опитування з рівня переживання стресу працівників, а також визначення основних небезпечних психосоціальних чинників, що впливають на роботу працівників.

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради НТУ «Дніпровська політехніка» (протокол № 11 від 11 грудня 2023 року).

Виступили:

Здобувач Сокурєнко С.А. представила презентацію за основними положеннями дисертації «Вдосконалення системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників в організаціях з урахуванням психосоціальних ризиків», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 26 Цивільна безпека за спеціальністю 263 Цивільна безпека.

(Аспірант викладає основні положення своєї презентації, акцентуючи увагу на актуальності теми дослідження, предметі, об'єкті, завданнях, науковій новизні на результатах отриманого дослідження).

Після закінчення презентації Сокурєнко С.А. присутніми на захисті фахівцями були поставлені наступні запитання:

Доктор технічних наук, професор Голінько Василь Іванович

У кого є запитання?

Доктор наук державного управління, професор Чикаренко Ірина Аркадіївна.

Таке запитання: скажіть, як у дисертації вирішується проблема суб'єктивності опитувальників при оцінці психосоціальних ризиків, і чому саме

врахування стресостійкості та стану здоров'я працівника є принципово новим елементом?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Дякую за запитання. Визнаю, що суб'єктивні оцінки тривалості та інтенсивності переживання стресу є основним джерелом похибки. Удосконалення полягає в тому, що рівень психосоціального ризику визначається не лише сумою ризиків від кожного чинника, а корегується на величину індивідуального сприйняття стресу (стресостійкість) та поточний стан здоров'я працівника. Це дозволяє отримати більш об'єктивну величину ризику відновлення здоров'я після переживання стресу. Такий підхід є новим, оскільки більшість моделей (Карасек, Зіґріст, EU-OSHA) ігнорують індивідуальну резильєнтність як коригуючий коефіцієнт, що особливо критично в умовах воєнного стресу, коли загальний рівень стресостійкості населення знижується.

Доктор наук державного управління, професор Чикаренко Ірина Аркадіївна

Дякую вам за відповідь. Скажіть які наукові та практичні обмеження має пілотне впровадження програми психосоціальної підтримки, описане в розділі 4.2, і чи достатньо цих даних для узагальнення на всю нафтогазову галузь України?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Пілот продемонстрував статистично значущі результати (зниження емоційного виснаження на 15–20 %, деперсоналізації на 10 %, абсентеїзму на 12 %, зростання залученості на 8 %). Обмеження: невелика вибірка (одне підприємство), короткий період спостереження, відсутність контрольної групи в усіх підрозділах, вплив зовнішніх воєнних факторів, які не повністю ізольовані. Дані достатні для обґрунтування ефективності саме в нафтогазовій галузі (критична інфраструктура), але для повного узагальнення потрібні багатоцентрові дослідження з більшим обсягом вибірки та довгостроковим (3–5 років) моніторингом. Авторка це визнає й пропонує як перспективу подальших досліджень.

Доктор технічних наук, професор Чеберячко Юрій Іванович

Хочу в продовження запитання з'ясувати як запропонована матриця оцінки психосоціальних ризиків та десяти-кроковий алгоритм дозволяють враховувати вплив військової агресії як окремої групи чинників, і чому це є критичним внеском у теорію цивільної безпеки України?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Удосконалена модель виділяє військову агресію як окрему восьму групу психосоціальних чинників поряд із виробничими та побутовими. Матриця дозволяє оцінювати комбінації «військова агресія + організація роботи», «військова агресія + соціальні умови» тощо, з розрахунком сукупного ризику за частотою, тривалістю та інтенсивністю. Це є критичним внеском, оскільки до 2022 р. жодна модель (ISO 45003 включно) не передбачала системного врахування воєнних чинників. Дисертація вперше інтегрує їх у систему управління безпекою праці на підприємствах критичної інфраструктури, що відповідає Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні до 2030 року.

Доктор технічних наук, професор Дичковський Роман Омелянович
Скажіть, а яка методологія оцінки психосоціального впливу (ОПВ) управлінських рішень все ж таки вами запропонована?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Системний превентивний процес з чотирма етапами: 1) опис змін та ідентифікація цільових груп; 2) консультації з працівниками та оцінка поточного стану; 3) прогнозування наслідків за матрицею ризиків (ймовірність + тяжкість); 4) розробка плану заходів (усунення, компенсація, моніторинг). Інтегрується в політику, бюджетування та аудит СУБПЗ.

Доктор технічних наук, професор Дичковський Роман Омелянович

Яка ефективність пілотного впровадження програми психосоціальної підтримки?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Зниження емоційного виснаження на 15–20 %, деперсоналізації на 10 %, абсентеїзму на 12 % та зростання залученості працівників на 8 %. Результати підтверджують економічну ефективність через ROI у психологічний капітал та відповідність ISO 45003:2021.

Кандидат технічних наук, доцент Радчук Дмитро Іванович

Яка актуальність теми дисертаційного дослідження?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Актуальність обґрунтована зростанням психосоціальних ризиків (ПСР) у нафтогазовій промисловості, які спричиняють стрес, професійне вигорання, абсентеїзм, презентеїзм та підвищують ймовірність нещасних випадків. За даними Держпраці України (2019–2024), 11–16 % смертельних виробничих травм пов'язані з психофізіологічними та соціальними причинами. Стандарт ISO 45003:2021 вимагає інтеграції управління ПСР у СУБПЗ, проте існуючі моделі мають фрагментарність охоплення чинників, що потребує удосконалення.

Кандидат педагогічних наук, доцент Нестєрова Ольга Юріївна

Які основні наукові результати дисертаційної роботи?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

1) Удосконалено процес керування професійними ризиками шляхом інтеграції психосоціальних небезпек.

2) Розвинено процес керування ПСР через причинно-наслідкові зв'язки «небезпека-стрес – небезпечна подія» з оцінкою ризику відновлення здоров'я.

3) Визначено закономірності суб'єктивних оцінок тривалості та інтенсивності стресу.

4) Встановлено залежність рівня ПСР від частоти, тривалості та інтенсивності впливу восьми груп чинників (організація роботи, соціальні умови, середовище, обладнання, небезпечні завдання, здоров'я працівника, побутові чинники, військова агресія).

Кандидат педагогічних наук, доцент Нестєрова Ольга Юріївна

Які суттєві недоліки існуючих моделей керування психосоціальними ризиками виявлено в роботі?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Фрагментарність охоплення чинників, методологій оцінки професійних та психосоціальних ризиків, відсутність валідованого діагностичного інструментарію для галузевої специфіки, дефіцит критеріїв пріоритезації

суттєвих чинників, а також недостатнє врахування синергетичних ефектів фізичних і психосоціальних факторів та комбінацій небезпечних чинників у часі.

Доктор технічних наук, професор Яворська Олена Олександрівна

Які тенденції рівня переживання стресу серед працівників нафтогазових організацій встановлено в емпіричному дослідженні?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Встановлено стійке зростання середнього рівня стресу за останні періоди. Частка працівників з низьким рівнем стресу коливається помірно. Кількість працівників з високим рівнем стресу зростає взимку та зменшується влітку. Зафіксовано зростання симптомів: агресивні реакції, конфлікти (+45,7 % за два роки), проблеми з фізичним здоров'ям та зловживання алкоголем/ліками.

Кандидат політичних наук, доцент Пазиніч Юлія Миколаївна

Які гендерні особливості стресостійкості працівників виявлено?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

У жінок рівень стресостійкості вищий: 40 % оцінили стрес як низький (проти 29 % у чоловіків). Водночас 49 % чоловіків оцінили стрес як середній (проти 36 % у жінок). Ці відмінності рекомендовано враховувати при розробці гендерно-орієнтованих програм підвищення психічного здоров'я.

Доктор технічних наук, професор Колесник Валерій Євгенович

Який процес керування психосоціальними ризиками запропоновано?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Десяти-кроковий процес, що встановлює взаємозв'язок між психосоціальною небезпекою та наслідками для здоров'я на основі опитувальників. Включає ідентифікацію, аналіз, оцінку комбінацій небезпечних чинників, розрахунок ризику як суми величин від восьми груп чинників з урахуванням частоти, тривалості та інтенсивності стресу (за 10-бальною шкалою), а також визначення запобіжних заходів.

Доктор технічних наук, професор Ковров Олександр Станіславович

У чому полягає відмінність удосконаленої моделі керування ПСР від існуючих?

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Модель враховує суттєві небезпечні психосоціальні чинники у часі, оцінює ризик за трьома складовими (частота, тривалість, інтенсивність) через опитування, зменшує вплив суб'єктивності за рахунок стресостійкості та стану здоров'я працівника, включає матрицю оцінки ризиків та форми опису запобіжних заходів.

Доктор технічних наук, професор Ковров Олександр Станіславович

Які ключові рекомендації щодо зниження психосоціальних ризиків сформульовано

Здобувач Сокурєнко Світлана Анатоліївна

Впровадження програми профілактики та раннього виявлення; регулярні тренінги з емоційної стійкості та стрес-менеджменту; корпоративне психологічне консультування; створення кімнат відпочинку; гнучкі графіки та політика підтримки раціонального режиму праці-відпочинку; програми профілактики вигорання; медичний моніторинг; формування культури підтримки ментального здоров'я.

Доктор технічних наук, професор Голінько Василь Іванович

Є ще питання? Якщо питань більше немає, то ми заслухаємо керівника Чеберячко Сергія Івановича і рецензентів, а потім вже обговоримо роботу. Сергій Іванович, Ви хочете щось доповнити?

Науковий керівник – доктор наук, завідувач кафедри охорони праці та цивільної безпеки НТУ «Дніпровська політехніка» **Чеберячко Сергій Іванович**.

Доброго дня, шановні колеги. Ви самі все бачите, що тут доповнити. Здобувач володіє цим питанням, працює в галузі безпеки праці саме з цими проблемами. Світлана Анатоліївна показала себе як сумлінний здобувач, володіє англійською мовою. Нею опубліковано статті в достатній кількості, є 2 статті в SCOPUS, що говорить про високий рівень її підготовки.

В дисертації Світлани Анатоліївни було розроблено вдосконалену модель керування психосоціальними ризиками в системі управління безпекою праці та здоров'я працівників з урахуванням впливу психосоціальних небезпечних чинників. Це дозволило запропонувати процес керування психосоціальними ризиками з десяти кроків, які включають дослідження психосоціального середовища робочого місця з врахуванням розробленого реєстру небезпечних психосоціальних чинників, розробки опитувальника щодо небезпечних психосоціальних чинників, проведення анкетування працівників щодо переживання стресу внаслідок впливу небезпечних психосоціальних чинників на робочому місці та визначення частоти, інтенсивності та тривалості впливу суттєвих небезпечних чинників, оцінювання рівня ризику стресу, визначення заходів контролю за загальним рівнем ризику, обґрунтування запобіжних заходів щодо усунення психосоціальних небезпечних чинників, документування прийнятних рівнів ризику стресу, затвердження реєстру психосоціальних небезпечних чинників та затвердження процедури перегляду зміни впливу психосоціальних небезпечних чинників. Крім того Світлана Анатоліївна удосконалила методичний підхід до визначення суттєвих психосоціальних небезпечних чинників шляхом виявлення їх пріоритетності.

Результати роботи Світлани Анатоліївни мають наукову новизну та практичну цінність, оскільки її теоретичні й методичні положення дозволили розробити новий методологічний підхід до процесу управління психосоціальними ризиками працівників шляхом визначення суттєвих небезпечних психосоціальних чинників, обумовлених виробничим середовищем, рівнем культури безпеки, взаємодії між працівниками. Робота є результатом опрацювання і критичного аналізу значної кількості наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених удосконаленню систем управління охороною праці та формуванню ризик орієнтованому мисленню. Прошу його підтримати.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання й зауваження.

Доктор наук державного управління, професор Чикаренко Ірина Аркадіївна.

Буду підтримувати подальше проходження цієї роботи. Робота є завершеним дослідженням, це цілісна робота, оригінальна. Відчутно поєднання

теоретичних здобутків і трансформація їх в практичні рекомендації, що є цінним. Звісно, робота є актуальним дослідженням. Здобувач використав великий спектр наукових методів дослідження, продемонстрував це в роботі, послідовне викладення результатів вирішення завдань. Робота відповідає роботі рівня PhD спеціальності 263 «Цивільна безпека». Стосовно того, що можна вдосконалити на цій фазі – на мій погляд, потрібно звернути увагу на корелювання предмета і об'єкта досліджень з назвою дисертаційного дослідження – це потребує узгодження. Також щодо назв підрозділів – інформація в п.1.1. поширюється не тільки галузь, а результати поширюються на загальноукраїнський рівень. Потрібно йти від більшого і до часткового – це показати. Також мені дуже сподобався Ваш підхід щодо визначення ризику стресу через виявлення суттєвих небезпечних чинників. Це треба скоригувати, і, можливо, це підсилить науковий результат. Робота мені дуже сподобалась, приємно було попрацювати в Вашій галузі знань і ну на перетині стандартизації, ціннісних підходів менеджменту і цивільної безпеки. Разом з тим, прошу звернути увагу, що актуальність дослідження: не дуже переконливо, треба зробити акцент на війні! Можливо, звернути більшу увагу на те, що під час дії правового режиму воєнного стану питання забезпечення безпеки праці та здоров'я працівників організацій та підприємств різних форм власності надзвичайно загострилися. І це пов'язано не тільки з ризиками, обумовленими наслідками бойових дій країни-агресора (загибель людини, втрата здоров'я через поранення, переохолодження, травмування, стрес, депресія тощо), ймовірність виникнення яких, зокрема, на підприємствах критичної інфраструктури, у сучасних умовах війни є дуже високою (приклад – ДТЕК!!! працівники постійно ризикують), а й з іншими видами ризиків професійного (психосоціального) характеру, які, через переживання стресу на роботі, нещасні випадки, а також інші шкідливі наслідки професійної діяльності можуть негативно вплинути на рівень добробуту працівників і призводять як до значних економічних та соціальних втрат, так і виступають небезпечним чинником появи нових професійних ризиків. Щодо завдання дослідження, зі змісту дисертації (назви розділів та підрозділів) цього зовсім не видно. Вони мають кореспондуватися зі «Змістом» роботи, тому перше завдання має бути сформульовано щось по типу такого: «дослідити теоретичні основи управління безпекою праці та психосоціальними ризиками, для чого здійснити аналіз сучасних концепцій та досвіду управління безпекою праці та здоров'ям в організації, а також їх роль у забезпеченні ментального здоров'я працівників». І далі – по тексту. Виникає питання і до об'єкту дослідження (система управління безпекою праці та здоров'я в організаціях нафтогазової промисловості) – це зовсім не правильно виписано. Об'єкт має бути ширше, ніж предмет! Предмет дослідження – проактивні показники оцінки результативності системи управління охороною праці на підприємствах нафтогазової промисловості – теж ніяк! Предмет має кореспондуватися з назвою дисертації та метою роботи (майже повторювати їх).

Я би порекомендувала переписати таким чином: «Мета дослідження: наукове обґрунтування комплексу підходів, механізмів, інструментів та моделей удосконалення системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників в

організаціях, та розроблення відповідного методико-технологічного забезпечення з урахуванням психосоціальних ризиків. Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у сфері охорони праці працівників під час їх професійної діяльності на підприємствах та організаціях різних форм власності. Предмет дослідження – наукове обґрунтування комплексу підходів, механізмів, інструментів та моделей удосконалення системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників в організаціях з урахуванням психосоціальних ризиків (на прикладі організації нафтогазовій промисловості)».

Разом з тим, хочу сказати робота дійсно виконана, вирішує актуальну задачу з розробки інструментарію для забезпечення оцінювання психосоціальних ризиків, що базується на виявлених закономірностях суттєвих небезпечних чинників ризику стресу. Тому вважаю, що після опрацювання недоліків роботу можна представляти до захисту.

Доктор філософії за спеціальністю державне управління, доцент кафедри філософії і педагогіки Сахарова Катерина Олександрівна.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю модернізації системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників в умовах зростаючих виробничих, соціально-економічних і психоемоційних навантажень. Традиційні підходи до охорони праці переважно орієнтовані на мінімізацію фізичних і техногенних ризиків, тоді як психосоціальні чинники – стрес, професійне вигорання, конфлікти, інформаційне перевантаження, невизначеність зайнятості – набувають дедалі більшого впливу на працездатність, продуктивність і загальний стан здоров'я працівників.

Сучасні міжнародні стандарти, зокрема підходи International Labour Organization та World Health Organization, наголошують на необхідності інтеграції психосоціальних ризиків у системи управління охороною праці. В умовах воєнного стану, економічної нестабільності та трансформації ринку праці в Україні проблема психоемоційного навантаження персоналу набуває особливої гостроти. Зростання тривожності, професійного стресу та посттравматичних проявів безпосередньо впливає на якість трудових процесів, безпечність виробництва та стійкість організацій.

Недостатня адаптація існуючих управлінських моделей до нових викликів зумовлює потребу у вдосконаленні методологічних засад оцінювання, моніторингу та профілактики психосоціальних ризиків. Водночас інтеграція таких підходів сприятиме підвищенню організаційної ефективності, зменшенню витрат, пов'язаних із захворюваністю та плинністю кадрів, а також формуванню безпечного та підтримувального робочого середовища.

Отже, дослідження, спрямоване на вдосконалення системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників з урахуванням психосоціальних ризиків, є своєчасним і соціально значущим. Воно відповідає сучасним науковим тенденціям, потребам практики управління та стратегічним пріоритетам розвитку людського капіталу в Україні.

Про актуальність дослідження також свідчить те, що воно виконане у межах Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017

р. № 1018-р; Плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 р. № 572-р; Імплементацийних вимог в українське законодавство Міжнародної Директиви Ради ЄЕС від 12 червня 1989 року про запровадження заходів, покликаних заохочувати до покращення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі (89/391/ЄЕС); Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 989-р.

Разом з тим, хоча сказати робота дійсно виконана, вирішує актуальну задачу з розробки інструментарію для забезпечення виконання вимог Закон України Про систему охорони психічного здоров'я в Україні, що базується на виявлених закономірностях взаємодії різних небезпечних чинників ризику небезпек. Тому вважаю, що після опрацювання недоліків роботу можна представляти до захисту.

Значущість дослідження для науки, практики та суспільства полягає в тому, що представлена до рецензування дисертаційна робота є першою спробою у вітчизняній галузі цивільної безпеки комплексно обґрунтувати підхід до визначення закономірностей пріоритезації психосоціальних небезпечних чинників, що на відміну від існуючих методів загального моніторингу психічного здоров'я працівників, дозволяє математично визначити критичні небезпечні чинники у виробничому середовищі та запровадити запобіжні заходи для зниження рівня переживання стресу працівниками.

Практична цінність дослідження визначається тим, що його ключові теоретичні положення трансформовано у прикладні моделі та конкретні рекомендації, придатні для використання у діяльності підприємств та організацій. Окрім того, результати роботи можуть бути застосовані у наукових дослідженнях та викладацькій діяльності під час підготовки лекційних курсів, а також проведення практичних і семінарських занять відповідної тематики.

Наукові рекомендації, висновки, пропозиції дисертації були враховані і використані у: підвищенні кваліфікації фахівців з охорони праці на підприємствах нафтогазової промисловості, зокрема в рамках проведення тренінгів, інструктажів та семінарів-практикумів з тематики формування культури безпеки праці з урахуванням соціально-психологічних чинників на платформі науково-виробничого журналу «Охорона праці». Розроблені методичні матеріали були використані при підготовці навчального курсу з дисципліни «Основи психофізіологічної безпеки працівників» для здобувачів спеціальності К10 «Цивільна безпека» другого рівня освіти (магістерський) у НТУ Дніпровська політехніка, що здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації з охорони праці.

Матеріали дисертації застосовувалися під час впровадження корпоративних програм з підвищення рівня культури безпеки на підприємствах, які входять до складу нафтогазової промисловості України. Зокрема, процеси оцінювання рівня ПСР працівників дозволили запровадити програму підтримки психічного здоров'я, а також моделі взаємодії між керівниками, фахівцями з безпеки праці та працівниками були апробовані у виробничих умовах.

Разом з тим прошу звернути увагу на необхідність коригування презентації методів та методології дослідження, зокрема у роботі очевидно використані

аналітичний, структурний, описовий та інші методи, які не презентовані у вступі до роботи. Доцільно було б зазначити, у межах якої теми НДР виконано дослідження (для робіт цього кваліфікаційного рівня це є обов'язковим). Потребують доопрацювання висновки по розділам та загальні висновки у частині форматизації наведеної інформації. Робота потребує редакційно-стилістичного редагування. У роботі простежується недостатня концептуалізація взаємозв'язку між психосоціальними ризиками та управлінськими рішеннями.

За своєю актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація Сокурєнко Світлани Анатоліївни на тему: «Вдосконалення системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників в організаціях з урахуванням психосоціальних ризиків» відповідає галузі знань 26 «Цивільна безпека» та спеціальності 263 «Цивільна безпека» та може бути представлена до захисту з відповідними правками.

Обговорення дисертаційної роботи.

Доктор технічних наук, професор Голінько Василь Іванович

Сьогодні ми маємо прийняти низку важливих рішень щодо дисертаційної роботи. Немає жодних сумнівів у тому, що представлена кваліфікаційна наукова праця є ґрунтовною, об'ємною та містить значну кількість актуального й цінного наукового матеріалу. Водночас, з метою підвищення якості її представлення, вважаю за необхідне здійснити певне доопрацювання. Якщо Ви не заперечуєте, пропоную не проводити додаткових засідань. На підставі результатів сьогоднішнього семінару вважаю можливим рекомендувати дисертацію до захисту. Надалі ми у складі трьох осіб — я, Сергій Іванович та Світлана Анатоліївна – проведемо остаточне опрацювання тексту дисертації та демонстраційних матеріалів, щоб максимально чітко й лаконічно викласти суттєві наукові результати. Моя позиція полягає в тому, що здобувача можна випускати на захист. Пропоную затвердити рецензентів, які працювали з роботою на сьогоднішньому семінарі, як офіційних рецензентів на засіданні разової спеціалізованої вченої ради. Таким чином, вважаємо, що дисертаційна робота відповідає чинним вимогам до наукових робіт на здобуття ступеня доктора філософії та може бути рекомендована до захисту. Додатково пропоную рекомендувати головою разової спеціалізованої вченої ради доктора технічних наук, професора **Павличенка Артема Володимировича**. Опонентами призначити: доктора технічних наук, професора **Борковського Андрія Петровича** (Одеська політехніка) та доктора технічних наук, професора **Мигаль Галину Валеріївну** (Львівська політехніка)

Доктор технічних наук, професор Дичковський Роман Анатолійович

Дисертаційна робота Світлани Анатоліївни є актуальним, цілісним і науково оригінальним дослідженням. Актуальність роботи особливо посилюється сучасними умовами воєнного стану та зростанням психоемоційного навантаження серед працівників підприємств підвищеної небезпеки.

Наукова новизна дисертації полягає в розробці принципово нового методологічного підходу до керування психосоціальними ризиками, які базуються на визначенні й оцінці можливих комбінацій суттєвих небезпечних чинників. Запропонований підхід суттєво відрізняється від традиційних

(класичних) моделей управління професійними ризиками, що зосереджуються переважно на технічних та організаційних факторах.

Здобувачка представила удосконалену модель керування психосоціальними ризиками, яка включає десяти-кроковий алгоритм управління та реєстр небезпечних чинників. У роботі обґрунтовано необхідність переходу до системного врахування психосоціальних чинників у відповідності до вимог сучасних міжнародних стандартів серії ISO (зокрема, ISO 45001:2018 та ISO 45003:2021).

Практична цінність отриманих результатів підтверджується розробкою конкретних методик та інструментів (опитувальник, матриці та карти ризиків), які придатні для безпосередньої інтеграції в діючі системи управління охороною праці на підприємствах підвищеної небезпеки.

Загалом дисертаційна робота повністю відповідає чинним нормативним вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» та може бути рекомендована до захисту.

Доктор технічних наук, професор Ковров Олександр Станіславович

Дисертаційне дослідження Сокурєнко С.А. є надзвичайно актуальним через його орієнтацію на сучасні міжнародні тенденції, зокрема вимоги стандартів ISO 45003 та ISO 31000, а також на потреби українського законодавства, як-от новий Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні». Практична цінність роботи полягає в розробці інструментарію (методики оцінювання та опитувальників щодо наявності психосоціальних ризиків), що дозволяє інтегрувати управління психосоціальними ризиками в уже існуючі системи управління охороною праці на підприємствах, особливо підвищеної небезпеки. Робота демонструє синергетичний підхід, який поєднує технічні, організаційні та психологічні запобіжні заходи для зниження рівнів ризику. Водночас, для представлення роботи до захисту необхідно опрацювати висловлені рецензентами зауваження, зокрема, чітко описати механізм проведення дослідження, валідацію результатів дослідження. Після внесення цих виправлень дисертація буде повноцінно відповідати вимогам для здобуття ступеня доктора філософії.

Характеристика особистості здобувача

Сокурєнко С.А. у 1997 році закінчила Харківській авіаційний інститут ім.Н.Є. Жуковського за спеціальністю «Біотехнічні та медичні апарати та системи»; 2005 рік – Харківській національний інститут радіоелектроніки за спеціальністю «Інформаційні мережі зв'язку», у 1991 році Харківське медичне училище № 2.

З 1999 по 2017 роки працював на посадах в структурних АТ «Укртелеком» – (провідний інженер з охорони праці), начальник служби охорони праці апарату управління АТ «Укртелекому», в.о. директора департаменту забезпечення життєдіяльності АТ «Укртелеком»; 2017 - 2019 рік – начальник служби охорони праці ТОВ «Підприємство «Пластик карта»; з серпня 2019 по теперішній час – начальник служби охорони праці ТОВ «Нафтогаз Цифрові Технології». З 2023

року є координатором групи з керування ментальним здоров'ям Європейського співтовариства з охорони праці (ESOSH)

Фаховий досвід Сокурєнко С.А., як спеціаліста у сфері безпеки праці і здоров'я та медицини, забезпечує повноцінну та стабільну діяльність ТОВ «Нафтогаз Цифрові Технології», як об'єкта критичної інфраструктури України (важливої установи для функціонування економіки та забезпечення діяльності підприємств Групи Нафтогаз, в тому числі і в особливий період).

Під час навчання в аспірантурі до виконання всіх як теоретичних так і практичних завдань ставиться дисципліновано і відповідально. Під час проведення педагогічної практики мала добрий контакт з студентською аудиторією.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Кількість публікацій.

Усього за результатами дисертаційних досліджень опубліковано 14 друкованих працях, у тому числі 4 статті у фахових виданнях, 2 статті у виданнях, які включені до міжнародної наукометричної бази SCOPUS.

Відповідно до п.15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Голова ради: доктор технічних наук, професор, перший проректор Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» **Павличенко Артем Володимирович**

Рецензенти:

1. Пазиніч Ю.М. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії і педагогіки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка».

Офіційні опоненти:

1. Бочковський А.П. доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри цивільної безпеки та охорони праці Національного університету «Одеська політехніка».

2. Мигаль Г.В. доктор технічних наук, професор кафедри транспортних технологій Інституту механічної інженерії та транспорту Національного університету «Львівська політехніка».

3. Цимбал Б.М. доктор наук державного управління, доцент кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки Національного університету цивільного захисту.

У результаті попередньої експертизи дисертації Сокурєнко С.А. повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Сокурєнко Світлани Анатолійовича на тему

«Вдосконалення системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників в організаціях з урахуванням психосоціальних ризиків».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Сокурєнко Світлани Анатоліївни відповідає спеціальності 263 Цивільна безпека та вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. **6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Сокурєнко Світлани Анатоліївни на тему «Вдосконалення системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників в організаціях з урахуванням психосоціальних ризиків» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 263 Цивільна безпека.

4. Рекомендувати Вченій раді Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради: доктор технічних наук, професор, перший проректор Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» **Павличенко А.В.**

Рецензенти:

1. Пазиніч Ю.М. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії і педагогіки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка».

Офіційні опоненти:

1. Бочковський А.П. доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри цивільної безпеки та охорони праці Національного університету «Одеська політехніка».

2. Мигаль Г.В. доктор технічних наук, професор кафедри транспортних технологій Інституту механічної інженерії та транспорту Національного університету «Львівська політехніка».

3. Цимбал Б.М. доктор наук державного управління, доцент кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки Національного університету цивільного захисту.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Сокурєнко С.А.:

«За» – 19

«Проти» – немає

«Утримались» – немає

Презентація Сокурєнко С.А. на 35 стор. додається.

Директор ІІІ
доктор технічних наук, професор

Головуючий на засіданні
доктор технічних наук, професор,

Секретар засідання
кандидат технічних наук, доцент

О.О. Яворська

С.І. Чеберячко

О.А. Муха